

[illegible]

נקבה	זכר	כל העולם	ארץ ישראל	בית המקדש
3	4	1	0	1
4	6	0	0	3
3	4	1	0	1
3	4	1	0	1
3	5	1	0	2
5	5	3	0	1
2	3	1	0	2
3	4	1	0	3
0	1	0	0	1
0	0	0	0	0
2	3	1	0	2
3	3	1	0	2
2	3	1	0	2
2	3	1	0	2
0	0	0	0	0
0	0	0	0	0
3	3	3	0	0

סר הכל	לא תעשה	עשה	עונש	פרשה	שיטות	
4	0	2	1	1	בה"ג	4517- (757-)
5	0	3	1	1	רס"ג	4642-4702 (882- 942)
4	0	2	1	1	ר' אליהו הזקן	4699- (939-)
4	0	2	1	1	ר' יצחק ברגלוני	4773- (1013-)
4	0	3	1	0	ר' שלמה גבירול	4800- (1040-)
5	2	2	1	0	יראים	4875-4958 (1115-1198)
3	0	3			רמב"ם	4894-4964 (1134-1204)
4	0	4			סמ"ג	4960-5020 (1200-1260)
1	0	1			רמב"ן	4954-5030 (1194-1270)
0	0	0			סמ"ק	4954-5030 (1194-1270)
3	0	3			חינוך	4975-5053 (1215-1293)
3	0	3			רב' עזרא מגרוניא	5000- (1240-)
3	0	3			מאמר השכל	5000- (1240-)
3	1	2			זוהר הרקיע	5121-5204 (1361-1444)
0	0	0			חפץ חיים	5598-5694 (1838-1933)
0	0	0			רבנן	
3	2	1	0	0	מכון והערב נא	מצות בזמן הזה לפי כל השיטות

שנצטוו ישראל לשרוף פרה אדומה להיות אפרה מוכן למי שיצטרך אליה, מטהרה מטומאת מת, שנאמר [במדבר י"ט, ב'], דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה וגו', וכתוב למטה מזה [שם, ט'], והיתה לעדת בני ישראל למשמרת וגו'.

אף על פי שמלאני לבי לכתוב רמזים מטעמי המצות שקדמו על צד הפשט, עם ההתנצלות שהמלאכה לחנך בה בני והנערים חבריו ישמרם אל, במצוה זו רפו ידי ואירא לפצות פי עליה כלל גם בפשט, כי ראיתי לרבותינו זכרונם לברכה האריכו הדבור בעומק סודה וגודל ענינה, עד שאמרו [מדרש תנחומא חוקת, ו'], שהמלך שלמה השיג לדעת ברבי חכמתו כל טעמי התורה חוץ מזו, שאמר עליה [קהלת ז', כ"ג], אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. גם אמרו במדרש רבי תנחומא [שם, ח'], רבי יוסי ברבי חנינא אומר אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לך אני מגלה טעם פרה אדומה ולא לאחרים, וכיוצא באלו הדברים רבים. ועתה אל יחשוב שומע שענין סודה וסדר חוקה הוא מהיותה מטהרת בהגיע אפרה על גוף המטהר, שהרי כעין דבר זה ימצא בשאר הקרבנות בענין הזב והיולדת, שתשלום טהרתן בקרבן היא.

אבל עיקר הפלא לפי מה ששמעתי הוא על היותה מטהרת הטמאים ומטמאה העוסקין בשריפתה, ואף על פי שבכל החטאות הנשרפות מן הפרים ומן השעירים הדין כן שהשורף אותם מטמא בגדים בשעת שריפתן עד שיעשו אפר, מכל מקום אין אפרן מטהרת. וגם כן התימה הגדול בה בהיותה נעשית מחוץ למחנה שלא כדרך שאר הקרבנות, ועל דבר זה מונין האומות את ישראל עליה כי יחשבו שהיא נזבחת לשעירים על פני השדה כמנהגם הם. ואמנם כמה תרופות בעשבי האדמה ובאילנות, מן הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר בקיר, מלאים סגולות בהפכים, יקררו החמים ויחממו הקרים ואילו ידענו מהות הנפש ושרשה ומחלתה ובריאותה נבין באולי כי סגולת הפרה גם כן להחליא הנפש ולטמאה בעסק השריפה ואחרי היותה אפר תרפא מחלת הטומאה. וזה אינו ברור להשיג בענין כלום, אלא שחיבת הקדש והחשק להשיג ידיעה בנסתר יניד הקנה לכתוב.

מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה [פרה פ"א מ"א], שמצות פרה אדומה שתהיה בת ארבע שנים או בת שלש. ואם היתה זקנה כשרה, ואין לוקחים עגלה ומגדלין אותה אלא פרה, שנאמר [במדבר י"ט, ב'], ויקחו אליך פרה. וזה שנאמר בה תמימה. כלומר תמימות של אדמימות ששתי שערות שחורות או לבנות פוסלות בה. אפילו היתה ננסה כשרה, ובלבד שכולה אדומה, שאינה צריכה תמימות יותר משאר הקרבנות. ואם היו בה שערות שעיקרן אדום וראשן מצבע אחר הכל הולך אחר העיקר, וגו' במספרים את ראשן עד האדום.

והעבודה פוסלת בה, שנאמר [שם]. אשר לא עלה עליה עול, וכל העבודות הן כעול. לפיכך אמרו זכרונם לברכה [פרה פ"ב מ"ג], שאפילו נתן טליתו עליה פסולה, אבל היתה צריכה שמירה וקשרה במוסרה כשרה, אבל אם לא היתה צריכה שמירה פסולה, שכל שמירה שאינה צריכה משוי הוא.

והיתה נלקחת ממעות תרומת הלשכה, ופרה שנולד בה פסול פודין אותה ויוצאה לחולין. ומה שאמרו [יומא ס"ח ע"ב] בענין זה שהשורף אותה שהוא טמא הוא המסייע בשריפה, כגון המהפך בבשר והמשליך עצים והמהפך באש והמחתה בגחלים כדי שתבער האש וכיוצא בזה, אבל המצית את האור לכבשן והמסדר את המערכה טהור, וכן המתעסק בה משנעשית אפר.

ומעלות גדולות עשו חכמים בטהרת פרה בשריפתה, ומהן שהיו מפרישין שבעת ימים קודם שריפת הפרה כהן השורף אותה מביתו ומאשתו כמו שמפרישין כהן גדול לעבודת יום הכפורים, ודבר זה קבלה. ובכל יום ויום מימי הפרישה מזין עליו מאפר פרה מן הפרות שנשרפו כבר, ואין מזה עליו אלא אדם שלא נטמא במת מעולם, שהמזה צריך שיהיה טהור. ואם תאמר, אם כן שאין הצורך אלא כדי שיזה עליו טהור, היה אפשר שיזה עליו איש ואף על פי שנטמא מכיון שהוזה עליו, אינו כן, דחיישין שמא זה שהוזה עליו לא היה טהור מטומאת מת. וכן כל הכלים שממלאין בהם להזות על הכהן השורף אותה, כולם כלי אבנים היו שאין מקבלין טומאה. ואם תשאל, כיצד ימצא איש שלא נטמא מטומאת מת מעולם, אמרו חכמים [פרה פ"ג מ"ב], שהיו בירושלם חצרות בנויות על גבי סלע, ותחתיהן חלול מפני קבר התהום, ומביאים נשים עוברות ויולדות שם ומגדלות שם את בניהן, וכשרוצין להזות על הכהן השורף מביאין שוורין מפני שחרסן נפוח, ומניחין על גביהן דלתות, ויושבין עליהן התינוקות על גבי הדלתות כדי שיחא אהל מבדיל בינם לבין הארץ מפני חשש קבר התהום. וכוסות של אבן ביד התינוקות, והולכין עד מי השילוח ויורדין שם וממלאין, שאין לחוש שם מפני קבר התהום שאין דרך בני אדם לקבור בנהרות. וחוזרין ועולין על הדלתות שעל השוורים והולכין להר הבית, ושם יורדין והולכין ברגליהן, מפני שכל הר הבית והעזרות תחתיהן חלול מפני חשש קבר התהום. ומהלכים עד פתח העזרה, ונוטלין מן האפר ונותנין בכוסות ומזין על הכהן השורף. ומטבילין היו התינוקות מפני חשש שמא נטמאו בטומאה אחרת. וכל הדברים האלו מן המעלות יתרות שבפרה. ובהר המשחה היתה נשרפת.

ודין כיצד שורפין אותה, ובאי זה מקומות מניחין אפרה, וכיצד מקדשין את המים באפר הפרה, וכיצד מטהרין טמאי מת במי נדה, ויתר רובי פרטיה מבוארים במסכתא המחוברת על זה, והיא מסכת פרה.

ונוהגת בארץ ישראל בזמן הבית, והיא מן המצוות שאמרו בראש הספר שהן מוטלות על הצבור כולן. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה [שם מ"ה], שתשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשניה, הראשונה עשה משה רבינו עליו השלום, שניה עשה עזרא, ושבע מעזרא עד חרבן הבית, ועשירית יעשה המלך המשיח שיגלה במהרה בימינו.

ומפני שענין זה של פרה אדומה הוא דבר גדול באומתנו שהיתה מטהרת מידי טומאה חמורה, וזולתה אי אפשר לטמא מת לעשות פסח שהיא מצוה גדולה מאד, נהגו כל ישראל לקרות פרשה זו בכל שנה ושנה בשבת קודם לפרשת החדש, ולעולם אין מפסיקין בין פרשת פרה לפרשת החדש, והשבת הקבוע לפרשת החדש לעולם הוא שבת קודם ניסן.

מצות טומאה של מת

ספר החינוך מצוה שצו מצות טומאה של מת

שנצטוונו להתנהג בענין טומאת המת כמו שצוית אותנו התורה עליו, שנאמר [במדבר י"ט, י"ד], זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים.

משרשי ענין טומאת הגוף המת כתבתי בסדר אמור אל הכהנים לא תעשה א' סימן רפ"ז [מצוה רס"ג] מה שיכולתי, וכמו כן קצת הדינים כמנהגי, וקחנו משם.

ובמסכת אהלות יתבארו כל דיני טומאת מת, ובסדר ויהי ביום השמיני עשה ד' סימן קנ"ב [מצוה קנ"ט] תראה כתוב גם כן כי הרמב"ן ז"ל יחלוק על הרמב"ם ז"ל שלא לחשוב כל דיני הטומאות בחשבון המצוות, ונמוקו עמו.

מצות מי נדה שמטמאין אדם טהור ומטהרין אדם טמא מטומאת מת בלבד

ספר החינוך מצוה שצו מצות מי נדה שמטמאין אדם טהור ומטהרין אדם טמא מטומאת מת בלבד

שנצטוונו בדיני מי נדה, כלומר בדיני מי הזיה, דחיינו מים חיים מעורבין באפר פרה שמזין בהם על הטמאים. ולשון נדה, כלומר הזיה, מלשון זריקה, כמו [איכה ג', נ"ג] וידו אבן בי. ונצטוונו בדינים הידועים) בכתוב שמטהרין הטמא, כמו שנאמר [במדבר י"ט, ט'], והזה הטהור על הטמא וגו', ומטמאין הטהור טומאה חמורה, כמו שכתוב [שם, כ"א] ומזה מי הנדה וגו'. ומה נאמר במצוה זו וחוקת הפרה פליאה נשגבה לא אוכל לה.

מדיני המצוה מה שאמרו זכרונם לברכה [פרה פ"ו מ"ה], שהמים שנותנין על האפר אין ממלאין אותן אלא בכלי מן המעיינות הנובעים ומן הנהרות המושכין. ונתנית האפר על המים הוא הנקרא לרבותינו זכרונם לברכה קידוש מי חטאת, והמים שהוא נותן עליהם האפר הן נקראות [מי חטאת, ומים אלו אחר שהאפר עליהן הם נקראות] בכתוב מי נדה.

מצות מי נדה שמתמאין אדם טהור ומטהרין אדם טמא מטומאת מת בלבד

והכל כשרין למלאות ולקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן. והמתעסק במלאכה אחרת בשעת מילוי המים ובהולכתן פסלן, ואחר שנתן בהן האפר אין המלאכה פוסלת בהן, כן קבלנו הדבר. והשכר גם כן פוסל בקדוש ובהזיה, כיצד, הנוטל שכר לקדש או להזות מימיו כמי מערה ואפרו כאפר מקלה, אבל הנוטל שכר על המילוי אינו פוסל. ויתר רובי פרטיה מבוארים במסכת פרה.

ונוהגת בזמן הבית, בזכרים ונקבות, שכולם צריכין הזאה אם נטמאו במת קודם שיכנסו למקדש או יאכלו הקדשים.

ומי שעבר על זה ולא קבל הזאה אם צריך לה, ביטל עשה זה. וכבר כתבתי במצוה הקודמת כי הרמב"ן ז"ל לא ימנה בחשבון המצות כל דיני הטומאות, וראיותיו החזקות בספר המצות שלו במצוה צ"ו.